

KIRJALLINEN KYSYMYS 916/2012 vp

Kyproksen pankkien rahanpesuepäilyihin liittyvät tarkastukset

Eduskunnan puhemiehelle

Kypros hakee taloudellista tukipakettia EU-mailta elvyttääkseen pankkisektoria. Kypros on pääsemässä tukipaketin ehdoista sopimukseen EU:n ja Kansainvälisen Valuuttarahaston kanssa. Tukipaketin koon arvioidaan olevan noin 13—17 miljardia euroa.

Saksa on suhtautunut tukeen nihkeästi, sillä Kyproksen pankeissa oli 20 miljardia euroa venäläisten talletuksia jo vuonna 2011. Kyproksen koko kansantuote oli samana vuonna 18 miljardia euroa.

Kypros on suosittu veroparatiisi rikkaitten venäläisten keskuudessa, ja sen on raportoitu olevan Venäjän mafian rahanpesupaikka. Rahanpesua edesauttaa se, että rikkaat venäläiset saavat Kyproksen kansalaisuuden suhteellisen helposti. Saksan tiedustelupalvelun BND:n mukaan jo 80 oligarkkia eli venäläistä suurliikemiestä olisi hankkinut Kyproksen kansalaisuuden ja samalla EU:n passin.

Venäjällä tutkintavankeudessa kuollut lakimies Sergei Magnitski paljasti Venäjän viranomaisten 230 miljoonan dollarin verokavalluksen. Magnitskin entisellä työnantajalla Hermitage Capitalilla on vahvaa näyttöä siitä, että osa näistä rahoista on pesty Kyproksen kautta. Hermitage Capital on toimittanut näytön ja tutkintapyynnön Kyproksen poliisille. Kyproksen viranomaiset ovat ilmoittaneet, että tutkinta voidaan käynnistää vasta, kun Venäjä ilmoittaa kyseisen rikoksen tapahtuneeksi.

Suomi, Sveitsi, Latvia, Liettua ja Viro ovat avanneet samantyyppisille faktoille perustuvat tutkimukset, jotka koskevat Magnitskin paljastamaan kavallukseen liittyvien rahojen pesua. Hermitage Capital toimitti Suomen poliisille tiedon turkisan yrityksen epäilyttävistä tilisiirroista, jotka ovat parhaillaan tutkinnassa.

Suomen pitäisi olla aktiivisesti toimimassa sen puolesta, ettei varojamme eikä muiden EU-maiden varoja käytetä sellaisen maan pankkisektorin tukemiseen, joka aktiivisesti sallii kansainvälisten rikollisjärjestöjen pestä rahaa maansa pankkien kautta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko Suomi ehdottaa kyproslaisiin pankkeihin asianmukaisia tarkastuksia, joissa selvitetään pankkien osuus perusteluissa kuvattuihin rikollisjärjestöjen rahanpesuoperaatioihin,

onko ministeriö tietoinen perusteluissa mainituista rahanpesuepäilyistä ja

onko asiasta keskusteltu EU-maiden kokouksissa?

KK 916/2012 vp — Pia Kauma /kok ym.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 2012

Pia Kauma /kok
Ilkka Kanerva /kok

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Kauman /kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 916/2012 vp:

Aikooko Suomi ehdottaa kyproslaisiin pankkeihin asianmukaisia tarkastuksia, joissa selvitetään pankkien osuus perusteluissa kuvattuihin rikollisjärjestöjen rahanpesuoperaatioihin,

onko ministeriö tietoinen perusteluissa mainituista rahanpesuepäilyistä ja

onko asiasta keskusteltu EU-maiden kouksissa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitus suhtautuu hyvin vakavasti Kyproksen pankkeihin liittyviin rahanpesuepäilyihin.

Kypros pyysi 25 päivänä kesäkuuta 2012 euromailta lainamuotoista tukea sen pankkisektorin tervehdyttämiseksi ja valtion talouden tasapainottamiseksi. Pyynnön seurauksena valtiovarainministeriö alkoi 28 päivänä kesäkuuta selvittää yleisellä tasolla muun muassa sitä, ovatko Kyproksen pankkeja koskevat rahanpesusyytökset todenperäisiä.

Tehtyjen selvitysten perusteella Kyproksen pankkeihin liittyvistä rahanpesuepäilyistä on hyvin vaikea saada luotettavaa tietoa, vaikka näitä esitetään säännöllisin väliajoin. Selvityksissä ei ole pystytty yksilöimään esimerkiksi, ketkä tyypillisesti pesivät rahaa Kyproksella tai kenen rahoja tyypillisesti pestään taikka minkälaisista summista on kysymys.

Euroopan neuvoston alainen rahanpesun vastaisia toimia arvioiva asiantuntijakomitea MO-

NEYVAL arvioi raportissaan vuodelta 2011, että Kyproksella tapahtuu rahanpesua useimmin pankkijärjestelmässä ja kiinteistökaupassa. Rahanpesuriski koskee eniten kansainvälistä liiketoimintaa, jossa lailliseen rahoitusjärjestelmään siirrettyjen varojen alkuperä pyritään häivyttämään. Varojen siirtämistä laittomasta taloudesta laillisen puolelle pyritään rajoittamaan sääntelämällä kaupankäyntiä vierailla valuutoilla, ulkomaista kiinteistöjen omistusta muilta kuin EU-kansalaisilta sekä käteisellä tehtäviä liiketoimia. Kyprokselle annettiin vuoden 2011 raportissa runsaasti suosituksia tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen vastaisia toimia. MONEYVAL suorittaa maatarkastuksia hallitustenvälisen rahanpesun vastaisen asiantuntijaryhmän Financial Action Task Forcen (FATF) periaatteiden mukaan, ja sen jäsenistöön kuuluu lähinnä eurooppalaisia maita, jotka eivät ole päässeet FATF:n jäseniksi.

Kyproksella rahanpesua seuraa erillinen rahanpesun vastainen yksikkö MOKAS. Kyproslaisten pankkien valvonta on keskuspankin vastuulla. Erillisiä valvontaviranomaisia on myös osakeyhtiöillä, osuuskuntamuotoisilla pankeilla, vakuutusyhtiöillä ja eläkerahastoilla. Kypros on osapuolena useissa YK:n ja Euroopan neuvoston rahanpesun, kansainvälisen rikollisuuden sekä terrorismin rahoituksen ehkäisemiseen liittyvissä sopimuksissa, ja sen valvontaviranomaiset tekevät yhteistyötä useiden valtioiden kanssa.

Kypros on viime aikoina käynyt aktiivisesti verosopimusneuvotteluja eri valtioiden kanssa. Tämä helpottanee mahdollisen rahanpesutoiminnan kitkemistä. Suomi allekirjoitti verosopimuksen Kyproksen kanssa 15.11.2012, Ukraina 9.11.2012 ja Portugali 19.11.2012. Venäjän

kanssa allekirjoitettu verosopimuksen muutospöytäkirja tulee voimaan 1.1.2013.

Kyproksen pankkeihin liittyvistä rahanpesuepäilyistä on keskusteltu EU-maiden kokouksissa. Näissä on noussut esille esimerkiksi se, yrittääkö Kypros estää rahanpesua maaperällään pelkästään muodollisesti vai pystyykö se tekemään sen myös tosiasiallisesti. EU-maiden kokouksissa Suomi on aktiivisesti ajanut sitä, että verotietojen käsittely Kyproksen toimesta olisi mahdollisimman avointa ja läpinäkyvää. Suomi on ministeritason kahdenvälisissä keskusteluissa syyskuussa 2012 nostanut esiin Kyproksen pankkeihin liittyvät rahanpesuepäilyt.

Suomi on osallistunut hyvin aktiivisesti Kyproksen mahdolliseen rahoitustukeen liittyvän yhteisymmärruspöytäkirjan luonnoksen (Memorandum of Understanding, MoU) ehtojen valmisteluun rahanpesuongelmien ratkaisemiseksi. MoU:n mukaan Kyproksen pankkien rahanpesuongelman ratkaisukehikkoa tulee parantaa parhaiden käytäntöjen mukaan. Rahanpesua estävää lainsäädäntöä tulee kehittää siten, että se takaa

mahdollisimman laajan yhteistoiminnan ulkomaisten toimijoiden kanssa. Kyproslaisten yhtiöiden ja säätiöiden käytön estämiseksi rahanpesutoiminnassa kyproslaisten viranomaisten tulee toimittaa ulkomaisille viranomaisille oikea-aikaisesti näitä koskevat riittävät ja tarkat omistustiedot. Kyproksen keskuspankin tulee pankkivalvonnassaan tarkistaa omia toimintatapojaan siten, että niissä otetaan huomioon riskiperusteinen lähestyminen rahanpesua kohtaan. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kyproslaisten rahoituslaitosten tulee kuukausittain raportoida, miten niiden talletukset ja myöntämät lainat jakaantuvat maantieteellisesti ja ketkä ovat niiden myöntämien lainojen viimesijaisia hyödynsääjiä.

Hallitus pitää tärkeänä, että Kyproksen pankkeihin liittyvät rahanpesuepäilyt selvitetään ja ratkaistaan yhteisin kansainvälisin toimenpitein. Hallitus korostaa, että käynnissä olevilla laajamittaisilla selvityksillä ja toimenpiteillä pyritään varmistamaan se, että Kyproksella on tehokkaat keinot ratkaista sen pankkeihin liittyvät rahanpesuepäilyt.

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 2012

Valtiovarainministeri Jutta Urpilainen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 916/2012 rd undertecknat av riksdagsledamot Pia Kauma /saml m.fl.:

Tänker Finland föreslå påkallade granskningar av cypriotiska banker, i vilka man utreder bankernas andel i brottsliga organisationers penningtvättsoperationer som beskrivs i motiveringen,

är ministeriet medvetet om de misstankar om penningtvätt som nämns i motiveringen och

har frågan diskuterats vid EU-ländernas möten?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Regeringen ser mycket allvarligt på de misstankar om penningtvätt som hänför sig till cypriotiska banker.

Den 25 juni 2012 begärde Cypern stöd i form av lån av euroländerna för att sanera sin banksektor och för att balansera statsfinanserna. Till följd av begäran började finansministeriet den 28 juni på allmän nivå utreda bl.a. om de anklagelser om penningtvätt som gäller cypriotiska banker stämmer.

På basis av utredningarna är det mycket svårt att få tillförlitlig information om de misstankar om penningtvätt som hänför sig till cypriotiska banker, även om sådana regelbundet framförs. I utredningarna har man bl.a. inte kunnat specificera vem som typiskt skulle utöva penningtvätt på Cypern eller vems pengar som typiskt är före-

målet för penningtvätt eller hurdana belopp det är frågan om.

Expertkommittén MONEYVAL för utvärdering av åtgärder för bekämpning av penningtvätt, som är underställd Europarådet, uppskattar i sin rapport från 2011 att det på Cypern oftast sker penningtvätt i banksystemet och inom fastighetshandeln. Risken för penningtvätt gäller mest internationell affärsverksamhet i vilken avsikten är att dölja sådana medels ursprung som har överförts till det lagenliga finansieringssystemet. Avsikten är att begränsa överföringen av medel från den olagliga ekonomin till den lagenliga sidan genom att reglera handeln med främmande valutor, utländskt innehav av fastigheter av andra än EU-medborgare samt affärstransaktioner med kontanta medel. I rapporten från 2011 gavs Cypern flera rekommendationer om hur åtgärderna för att bekämpa penningtvätt och finansieringen av terrorism kunde effektiviseras. MONEYVAL genomför granskningar av enskilda länder i enlighet med principerna för Financial Action Task Force (FATF), som är en mellanstatlig expertgrupp som arbetar för att motverka penningtvätt. Medlemmarna i MONEYVAL är närmast europeiska länder som inte har godkänts som medlemmar i FATF.

På Cypern följs penningtvätten av en separat enhet för bekämpning av penningtvätt MOKAS. Centralbanken ansvarar för övervakningen av de cypriotiska bankerna. Även aktiebolag, banker i andelslagsform, försäkringsbolag och pensionsfonder har separata tillsynsmyndigheter. Cypern är med i flera konventioner inom FN och Europarådet vars avsikt är att bekämpa penningtvätt, internationell brottslighet och finansieringen av terrorism, och dess tillsynsmyndigheter samarbetar med flera stater.

Under de senaste tiderna har Cypern aktivt fört skatteavtalsförhandlingar med olika stater. Detta gör det sannolikt lättare att rensa ut eventuell penningtvätt. Finland undertecknade ett skatteavtal med Cypern den 15 november 2012, Ukraina den 9 november 2012 och Portugal den 19 november 2012. Det undertecknade ändringsprotokollet till skatteavtalet med Ryssland träder i kraft den 1 januari 2013.

De misstankar om penningtvätt som hänför sig till cypriotiska banker har diskuterats vid EU-ländernas möten. Det har bl.a. diskuterats om Cypern enbart formellt försöker förebygga penningtvätt i landet eller om landet även kan göra det i praktiken. Vid EU-ländernas möten har Finland aktivt arbetat för att behandlingen av skatteuppgifter på Cypern ska vara så öppen och transparent som möjligt. På bilaterala diskussioner på ministernivå tog Finland i september 2012 upp de misstankar om penningtvätt som hänför sig till cypriotiska banker.

Finland har mycket aktivt deltagit i beredningen av villkoren i ett utkast till samförståndsavtal (Memorandum of Understanding, MoU) om eventuellt finansiellt stöd till Cypern i syfte att lösa problemen med penningtvätt. Enligt MoU

bör ramverket för lösningar på de cypriotiska bankernas problem med penningtvätt förbättras i enlighet med bästa praxis. Lagstiftningen för förhindrande av penningtvätt bör utvecklas så att den tryggar ett så omfattande samarbete som möjligt med utländska aktörer. För att förhindra att cypriotiska bolag och stiftelser används i penningtvättsverksamheten bör de cypriotiska myndigheterna i rätt tid ge utländska myndigheter tillräckliga och exakta uppgifter om deras ägare. Cyperns centralbank bör i sin banktillsyn se över sina egna rutiner och i dem beakta ett riskbaserat förhållningssätt till penningtvätt. Detta innebär t.ex. att de cypriotiska finansinstituten månatligen ska rapportera hur deras inlåning och utlåning fördelar sig geografiskt och vem som i sista hand drar nytta av de lån som de har beviljat.

Regeringen anser det viktigt att de misstankar om penningtvätt som hänför sig till cypriotiska banker utreds och att saken avgörs med gemensamma internationella åtgärder. Regeringen betonar att avsikten med de pågående omfattande utredningarna och åtgärderna är att säkerställa att Cypern har effektiva medel att lösa frågan om de misstankar om penningtvätt som hänför sig till landets banker.

Helsingfors den 10 december 2012

Finansminister Jutta Urpilainen